

به نام خداوند جان و خرد

سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

رشته: ادبیات و علوم انسانی

پایه: دهم

آزمون علوم و فنون ادبی (۱)

ساعت شروع: ۱۰:۳۰ صبح

تاریخ آزمون: ۱۴۰۰/۰۲/۲۷

دبیرستان: نمونه فضیلت

طراح: فاطمه ابراهیمزاده

نام و نام خانوادگی:

زمان پاسخگویی: ۷۰ دقیقه

بارم	سوالات	ردیف
سبک‌شناسی و تاریخ ادبیات: ۴ نمره		
۱	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) هنگامی که از سخن می‌گوییم، خواست ما فقط نوشته‌های روی کاغذ و کتاب نیست. ب) زبان‌هایی که در ایران و مناطق همجوار ویژگی‌های مشترک را داشته می‌نامند. ج) شیوه بیان هر شاعر یا نویسنده است. د) ویژگی اصلی به کارگیری سجع است.	۱
۱	درستی و یا نادرستی جمله‌های زیر را با علامت ☒ و ☐ مشخص نمایید. الف) کاربرد واژگان کهن در متن از نکاتی است که در بررسی قلمرو ادبی جای می‌گیرد. ☐ ب) شعر غنایی به دست دو شاعر مشهور رودکی و شهید بلخی قوت و استحکام یافت. ☐ ج) در ویژگی ادبی سبک خراسانی، در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه آن هم از نوع حسی بهره گرفته شده است. ☐ د) کثرت لغات و ترکیبات عربی، ویژگی فکری شعر سده‌ی پنجم و ششم است. ☐	۲
۱	به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) قدیمی‌ترین طبقه‌بندی سبکی نظریه‌ی کیست؟ ۰/۲۵ ب) به چه دلیل ناصر خسرو از دربار کناره گرفت؟ ۰/۵ ج) نخستین نمونه نثر فنی را نام ببرید. ۰/۲۵	۳
۰/۲۵	عمده‌ترین دلیل گرایش نویسندگان به فارسی‌نویسی در سده‌های پنجم و ششم چیست؟ الف) تألیف کتاب در موضوعات گوناگون ☐ ب) بیان ناخرسندی فرزنانگان از اوضاع زمانه خویش ☐ ج) طرح نابسامانی‌های اجتماعی ☐ د) شکایت از روزگار ☐	۴
۰/۵	تعیین کنید آثار زیر متعلق به کدام دوره است؟ الف) کیمیای سعادت: ب) تاریخ بلعمی:	۵
۰/۲۵	تمثیل و استشهداد به آیات و احادیث و اشعار عربی از ویژگی‌های نثر کدام دوره است؟	۶
موسیقی شعر: ۶ نمره		
۰/۷۵	نوع لحن ابیات زیر را تعیین کنید. الف) زغیبت چه می‌خواهد آن ساده مرد / که دیوان سیه کرد و چیزی نخورد ب) که گفت برو دست رستم ببند / نبندد مرا دست چرخ بلند ج) با ساربان بگویند احوال آب چشمم / تا بر شتر نبندد محمل به زور باران	۱
۰/۲۵	هر مصراع از پاره‌هایی تشکیل شده است که به هریک از این پاره‌ها می‌گویند.	۲

ردیف	سؤالات	بارم																																																
۳	هر مصرع را به هجاهای تشکیل دهنده‌ی آن تجزیه کنید؛ سپس هر هجا را با علامت خاص آن بنویسید. مکن از خواب بیدارم خدا را / که دارم خلوتی خوش با خیالش	۲																																																
	<table border="1"> <tr> <td>مصرع اول هجاها</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>علامت هجایی</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>مصرع دوم هجاها</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>علامت هجایی</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>	مصرع اول هجاها												علامت هجایی												مصرع دوم هجاها												علامت هجایی												
مصرع اول هجاها																																																		
علامت هجایی																																																		
مصرع دوم هجاها																																																		
علامت هجایی																																																		
۴	با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید. کای سبق برده ز ما در رهبری / ختم کرده بهتری و مهتری الف) واژگان قافیه را مشخص کنید. ۰/۵ ب) حروف اصلی و حروف الحاقی بیت را تعیین کنید. ۰/۵ ج) حروف مشترک قافیه را مشخص نمایید. ۰/۲۵ د) قافیه تابع کدام قاعده است؟ ۰/۲۵	۱/۵																																																
۵	نوع قافیه ابیات زیر را مشخص کنید. (میانی، درونی، ذوقافیتین) الف) خوش است فصل بهاران شراب نوشیدن / به روی سبزه و گل همچو آب غلطیدن ب) فتنه برانگیخت دل خون شهان ریخت دل / با همه آمیخت دل گر چه جدا می‌رود ج) مرده بدم زنده شدم گریه بدم خنده شدم / دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم	۰/۷۵																																																
۶	واژه‌ی (سرانجام) را یک بار با حذف همزه و یکبار بدون حذف همزه تقطیع کنید.	۰/۵																																																
۷	علمی که قواعد و وزن شعر و طبقه‌بندی وزن‌ها را از جنبه‌ی نظری و علمی تعیین می‌کند نامیده می‌شود.	۰/۲۵																																																
زیباشناسی: ۶ نمره																																																		
۱	در بیت زیر واژه‌ای که سبب ایجاد آرایه تکرار شده است مشخص کنید. آن روز که لاله از پی لاله شکفت / بر گونه‌ی شرف زخم صد ساله شکفت	۰/۲۵																																																
۲	تکرار یک واج (صامت یا مصوت) در سخن که بر موسیقی و تأثیر آن می‌افزاید چه نوع آرایه‌ای است؟	۰/۲۵																																																

ردیف	سؤالات	بارم
۳	در عبارت زیر نوع سجع‌ها را مشخص کنید. (متوازی، متوازن، مطرف) الف) مراد از نزول قرآن، تحصیل سیرت خوب است، نه ترتیل صورت مکتوب. ب) ظاهر درویشی جامه زنده است و موی سترده.	۰/۵
۴	در ابیات زیر کدام آرایه ترصیع و کدام موازنه به کار رفته است؟ الف) شاکر نعمت به هر مقام که بودیم / داعی دولت به هر طریق که هستیم ب) به سخن زنده شود نام همه / به سخن پخته شود خام همه	۰/۵
۵	بگویند بیت زیر موازنه دارد یا ترصیع؟ چرا؟ طبعت فضلا را صدف در معانی / گنجت ضعفا را هدف تیر مطامع	۱
۶	در ابیات زیر انواع جناس‌ها را مشخص کنید (حرکتی، همسان، اختلافی، افزایشی) الف) روی پنهان مکن که راز دلم / بیش از این در نهان نمی‌گنجد ب) دوش از جانب آصف پیک بشارت آمد / کز حضرت سلیمان عشرت اشارت آمد ج) باید به مژگان رفت گرد از طور سینین / باید به سینه رفت زین جا تا فلسطین د) خرامان بشد سوی آب روان / چنان چون شده باز جوید روان	۱
۷	آیا در بیت زیر اشتقاق به کار رفته است؟ چرا؟ چو فردا نامه‌خوانان نامه خوانند / تو را از نامه خواندن ننگت آید	۱
۸	ناهمسانی واژه در واج اول، وسط یا آخر چه جناسی را ایجاد می‌کند؟	۰/۲۵
۹	فایده سجع ایجاد در نثر و افزایش در شعر است.	۰/۵
۱۰	آرایه بارز بیت زیر را بنویسید، دلیل خود را بنویسید. ریاست به دست کسانی خطاست / که از دستشان دست‌ها برخداست	۰/۷۵
نقد و تحلیل نظم و نثر: ۴ نمره		
۱	با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید. زدش بر زمین بر به کردار شیر / بدانست کاو هم نماند به زیر سبک تیغ تیز از میان برکشید / بر شیر بیدار دل بردید بیچید زان پس یکی آه کرد / ز نیک و بد اندیشه کوتاه کرد الف) در کدام بیت دو حرف اضافه برای یک متمم به کار رفته است؟ ۰/۲۵ ب) یک آرایه تشبیه را در ابیات بالا بیابید. ۰/۲۵ ج) دو ویژگی زبانی ابیات فوق را بنویسید. ۱ نمره د) قالب و لحن شعر را تعیین کنید. ۰/۵	۲

ردیف	سؤالات	بارم
۲	<p>با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.</p> <p>سلیمان بدانست که او را مرگ نزدیک آمد. آن درخت ببرید و از وی عصایی کرد، و چون نماز کردی، بر آن عصا تکیه کردی تا بتوانستی ایستادن. و سلیمان دانست که مَزکَت (مسجد) بیت المقدس را عمارت بسیار مانده است که چون او بمیرد، دیوان کار نکنند و سلیمان را دل بدین مشغول شد. پس گفت: «یارب، مرگ من از دیوان و پریان پنهان کن تا این مزکت (مسجد) تمام کنند.</p> <p>الف) نثر مربوط به کدام دوره است؟ دلیل خود را بنویسید. ۱ نمره</p> <p>ب) دو مورد از ویژگی‌های زبانی این نثر را ذکر کنید. ۱ نمره</p>	۲

موفق باشید.

